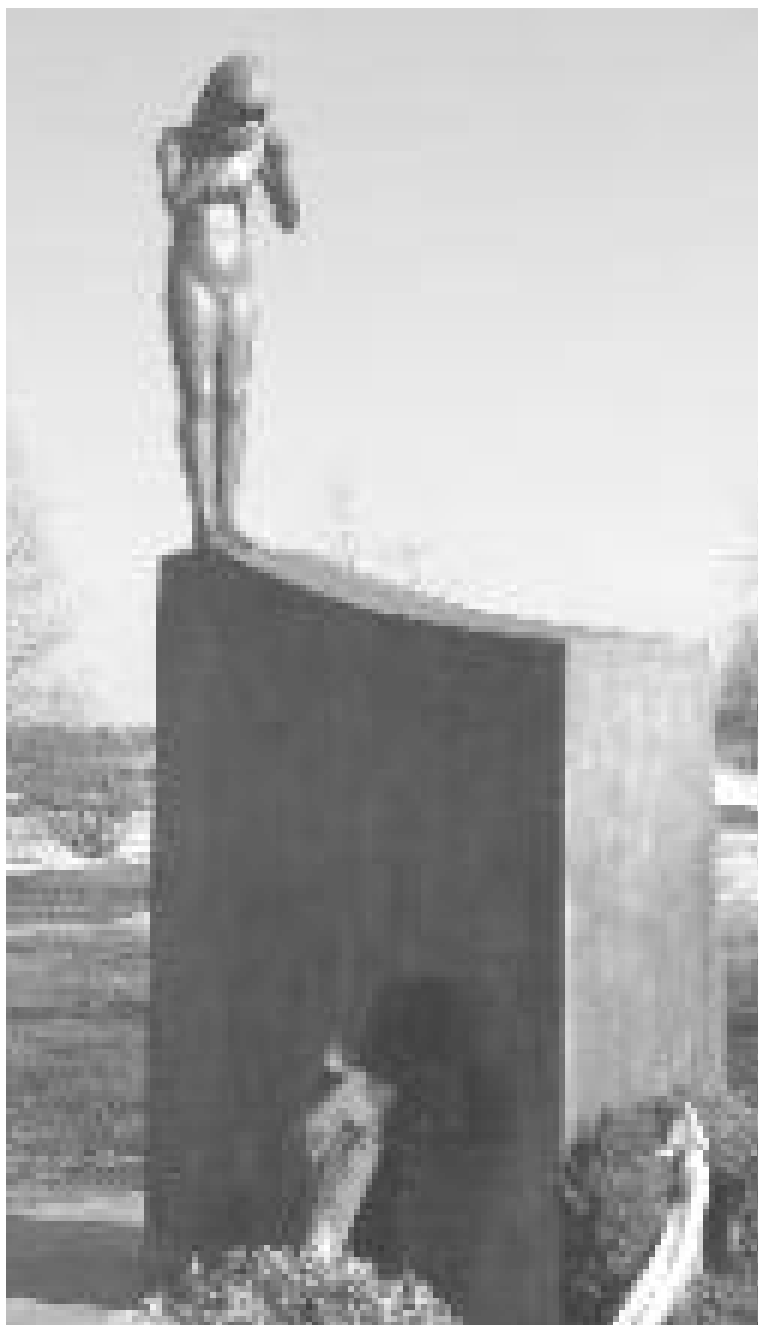

Strålande invigning

"Ero", eller "Att skiljas", pryder nu Tullparken i Haparanda.

Foto: Tapani Rossi

– I dag sluts en cirkel, sa kung **Carl XVI Gustaf** när han invigde den vackra krigsbarnsstatyn i Haparanda.

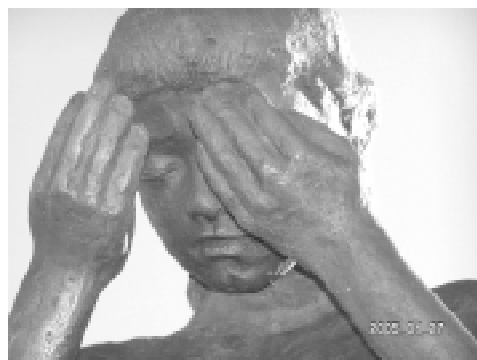
Också de närvarande krigsbarnen fick en känsla av att en cirkel nu slutits.

Det blev en strålande fest med kungen i en huvudroll och president **Tarja Halonen** med maken **Pertti Arajärvi** som närmaste vittnen.

Omkring 4 000 personer samlades i Tullparken för att se invigningen "live", bland dem över 500 krigsbarn .

Konstnären Anna Jäämeri-Ruusuvuori blev "överväldigad" av den uppskattning och respons som hennes skapelse har fått.

Sidorna 4, 5, 6, 7, 8, 9 och 12.

Krigsbarnet i närbild. Foto: Kai Rosnell

Ny ordförande
i Riksförbundet

Sista sidan.

I detta nummer:

	sidan
Från redaktionen	2
Ordförandena har ordet	3
Festligheterna i Haparanda	4-5
Kungen och presidenten	6
Veteranerna räddade Finland	7-8
Reliefen i Tavastehus	8
Två systrar träffas	8
Seminarier i Torneå	9
Gun Ljungqvist minns Anglais	10
Fars stenografiska dagbok	11
Tågresan	12
Projektledaren har ordet	12
Krigsbarn i skönlitteraturen	13
Reidun Mellem - norskt krigsbarn	14
Bärnstensmannen	15
U-parlamentet	15
Soldatens dotter	16
Inlägg, debatt	17
Inbjudan till Helsingfors	18
På gång i lokalföreningarna	19
Ny ordförande i RFK	20

Från redaktionen

Så har vi krigsbarn lyckats åstadkomma ett bestående avtryck för eftervärlden. Minnesmärket i Tullparken i Haparanda kommer att påminna kommande generationer om vad som hände nära 80 000 finska barn under och efter kriget.

Evenemanget fick stor uppmärksamhet i Haparanda-Torneå-regionen och i massmedier på finska sidan, men det var tydligen inte särskilt intressant för svenska riksmidier, trots det unika mötet mellan Sveriges kung och Finlands president. En del lokala tidningar har dock rapporterat om festligheterna.

Arrangemangen flöt bra, inga större problem. Visst var det lite irriterat i terminalen i Helsingfors när båtbiljetterna inte kom fram. Det verkade som om detta var den första organiserade krigsbarnstransporten i rederiets historia, när det i verkligheten var den sista (tror vi). Vi får väl acceptera förklaringen: datorkrängel.

Nu gäller det för Riksförbundet att ta sig an nästa utmaning. Personligen skulle jag vilja se en satsning på mer forskning om krigsbarnsverksamheten under kriget. Det finns hur många aspekter som helst som bör granskas och belysas ordentligt. Arkiven innehåller mängder med information som väntar på att bearbetas.

Ja, jag vet: forskning pågår. Fler borde ägna sig åt det, framför allt unga forskare, för de allra flesta av oss krigsbarn är ju pensionärer, och pensionärer har i regel ont om tid...

Riksförbundet har fått en ny ordförande och till stora delar en ny styrelse. Jag hälsar **Matts Imhagen** välkommen även som ansvarig utgivare för denna tidning och hoppas på ett gott och givande samarbete framöver.

Samtidigt vill jag tacka avgående ordföranden **Leila Ulvemo** för det goda samarbete som vi haft när det gäller tidningen.

Aune Karlsson, tidigare ordförande i RFK, efterlyser mer debatt i vår tidning. Det gör jag också! Skriv! Men redaktionen förbehåller sig rätten att korta ner alltför långa inlägg.

Trevlig sommar!

Kai Rosnell, chefredaktör

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i juni 2005.

I nästa nummer:

Om riskerna med barntransporterna

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av september. Deadline för manus 21 augusti.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Matts Imhagen, ansvarig utgivare, Lundmansg. 11 B, 761 45 Norrtälje. Tel: 0176-12029.

E-post: matts.imhagen@home.se

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@home.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

E-post: gui.sture@bredband.net

Pentti Käppi, Östra Skansg. 10, 413 02 Göteborg. Tel: 031-291688. E-post: pentti.kappi@telia.com

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Ordförandena har ordet:

Oskarshamn i maj 2005.

Vänner!

Först ska jag passa på att tacka alla i styrelsen, och särskilt dess arbetsutskott och revisorn, redaktionen för tidningen och alla fantastiska medlemmar jag träffat under mina fyra år i Riksförbundet. Det blev två år som sekreterare och två år som ordförande.

Haparandaprojektet har tagit sin tid, halva styrkan har varit engagerad i den. Vi har därför varit få till de övriga förbundsfrågorna.

Resultatet av projektet blev ett vackert minnesmärke, stora festligheter och minnen för livet hos de deltagande krigsbarnen.

Tänk, vilken sammanhållning, vilken glädje och även några tårar under resan.

Tågresan söderut var lättare, då spänningen om återseendet av Torneå/Haparanda skulle väcka till liv gamla känslor, hade släppt och vi var trötta.

Ja, visst kändes det speciellt att vara tillbaka på tågresan i Finland.

Jag vill tacka alla er som reste med oss. En del hade t.o.m. kommit från Danmark, Norge och Australien för att vara med. Helt otroligt! Tack för att ni kom!

Vi fick en hel del uppmärksamhet tack vare konungens och Finlands presidents närvaro. Hoppas detta medför nya medlemmar till lokalföreningarna.

Ostkustens medlem **Mirja Axelsson** och jag hade presskonferens om Haparandaresan hemma i Oskarshamn. Vår medlem **Eira Pullinen** kontaktade sin hemmapress och berättade. Hoppas flera har gjort så och spridit informationen om oss och vår verksamhet.

Efter Haparandaresan har man i Finland firat de stupades minnesdag (3:e söndagen i maj).

Vår Visbyavdelnings **Liisa Raita** deltog med krigsveteranerna i kransnedläggning vid regementet i Visby. Hon la ner en blåvit bukett från vår Ostkustens krigsbarnsförening.

Vårt samarbete med krigsveteranerna har spridits ut i landet. Bra.

Under festmiddagen i Torneå fick de båda riksordförandena motta var sitt standar av Krigsveteranernas Sverigedistrikt genom **Harri Permanto**. Vi uppskattar det och tackar.

Det kan ses som en välkomstgest till den gemenskapen med våra veteraner.

Finlands Ambassadör har förhoppning om ett samarbete mellan våra tre organisationer, krigsveteraner, krigsinvalida och krigsbarn.

Tack alla för min tid i förbundet!

Jag har nya spännande uppdrag på gång. Nu tar jag först ledigt sommaren.

Ha en bra sommar! Ta hand om varandra!

Leila

Karlskoga 21 maj 2005.

Tack, kiitos, för ert förtroende att välja mig till Riksförbundets ordförande.

Jag ser det som ett stort förtroende och vill att vi, du och jag, ska fortsätta att verka där företrädarna så förtjänstfullt arbetat för förbundet och våra föreningar.

Jag kom till Sverige som treåring hösten 1944 och hette då Matti Immonen. Skilsmässan från min mor på bussstationen i Helsingfors blev tårfylld.

Jag kom till ett barnlöst par i Arboga, **Inga** och **Nore**. De kom från Karlskoga-trakten och det är härifrån jag har de första julminnena. Därför känns det extra att här i dag ha blivit vald till ordförande.

Från Arboga flyttade jag till Stockholm och till min mor som kommit till Sverige. Därefter till Örebro där jag gått största delen av min skolgång.

Sjön har alltid varit min passion varför jag tog anställning i flottan. Efter livet som flottist blev det handelssjöfart.

Efter sjön blev det åter Stockholm och polisutbildning. Jag har arbetat som polis i 40 år på olika enheter och befattningar, och naturligtvis även som sjöpolis. Sedan 30 år bor jag med min fru **Mia** i Norrtälje.

Vi har två söner, **Peter** och **Andreas**, och tre härliga barnbarn, sex, fyra och två år.

Första kontakten med Finska krigsbarnsföreningen fick jag via Viking Lines klubbtidning 1994. Intresset för barndomstiden och evakueringen hade vaknat.

Vi som är här har alla minnen från krigstiden och här har våra föreningar en stor uppgift att samla medlemmarna till gemensamma möten.

Att mötas med jämlika som haft liknande upplevelser 60 år tillbaka i tiden är en bearbetning av minnena, många gånger en avlastning när vi kan prata med andra som förstår det vi berättar.

Resan i april till Torneå och Haparanda och kungens och presidentens närvaro visar på att vi inte är glömda. Arrangemangen var enastående.

Ett hjärtligt varmt tack till alla er som arbetat med att det hela blev av.

Inriktningen för föreningarna och riksförbundet ska fortsätta i enlighet med våra fastställda stadgar, med träffar där vi kan utbyta erfarenheter, fortsatt samarbete med övriga krigsbarnsföreningar och då naturligtvis med förbundet i vårt första hemland Finland.

Det finns fortfarande många finska krigsbarn som inte känner till oss. Här har vi alla ett "missionsfält" att informera via besök i lokala "Suomi Seurat", finska föreningar, via massmedia och personliga kontakter.

Det är av största vikt att samarbetet mellan föreningarna och riksförbundet är gott – vi ska trivas tillsammans.

Matti Immonen

Cirkeln är slut

På väg att dyka in i det okända?

Foto: Kai Rosnell

En oförglömlig upplevelse

Tänk att det gick!
Och tänk att det blev så lyckat!
Dundersuccé!

Det är svårt att finna ord som rätt beskriver känslorna bland oss som var med när krigsbarnsmonumentet i Haparanda invigdes.

Datum, 26 april 2005, blev historiskt och betydelsefullt.

En cirkel blev slut, som kung **Carl XVI Gustaf** sa i sitt invigningstal.

Största manifestationen

Pirkko Ahlins idé att följa upp minnesreliefen på Skeppsbron i Stockholm (september 1999) med ett "liknande" minnesmärke i Haparanda har utvecklats till den största manifestationen någonsin för krigsbarnen.

Uppmärksamheten blev överväldigande, även om den svenska rikspresen inte visade något intresse alls. Tidningarna i norr, på båda sidor om "världens fredligaste gräns", publicerade stort uppslagna reportage, och TV sände glimtar från invigningen.

Det kändes STORT

Vi var över 500 krigsbarn på plats, uppskattningsvis 4 000 hade samlats i Tullparken i Haparanda för själva invigningen – med både kung Carl XVI Gustaf och president **Tarja Halonen** på plats. Det kändes STORT.

Omkring 150 krigsbarn bosatta i Sverige klev ombord på båten till Helsingfors. Efter en dag med skiftande aktiviteter i den soliga huvudstaden bar det av med "sotalapsijuna" mot Torneå, avresa från spår "åtta och en halv", utan inblandning av press och andra obehöriga. Femton vagnar, totalt över 300 krigsbarn, på den sista organiserade krigsbarnstransporten någonsin.

Ett uppehåll i Tavastehus gav oss tillfälle att beundra den pinfärska minnesreliefen på stationsbyggnaden (se annan plats), och ytterligare ett antal resenärer antrade sov-vagnarna.

Välkomna till Kemi!

Efter en välkomstceremoni i Kemi kom vi så fram till Torneå på måndagsmorgonen. Tåg är numera sällsynta där, tågtrafiken är sedan länge nedlagd. Och perrongen räckte inte till för de många vagnarna.

Eftermiddagens seminarium i ett fullsatt Joentalo behandlas på annan plats.

Stadens mottagning i Folkets hus på kvällen bjöd på tal, teater av barn från Språkskolan i Haparanda, samt ärtsoppa med rieska (tunnbröd).

forts på nästa sida →

En historisk manifestation

forts från föregående sida

Kungssången

Så kom höjdpunkten.

Barn från Språkskolan välkomnade med Kungssången, projektledare Pirkko Ahlin höll ett kort anförande och presenterade konstnären **Anna Jäämeri-Ruusuvuori**.

Kungen höll ett kort tal, välformulerat, och promenerade ner till statyn i sällskap med president Tarja Halonen och hennes man **Pertti Arajärvi**.

Så drog kungen undan det vita skynket och där stod konstverket ”Ero” (”Att skiljas”) i all sin prakt och nakenhet.

Fotoblixtarna förde tanken till ett häftigt åskväder, applåderna dånade, men himlen var blå och solen lyste över oss alla.

Trängseln var enorm när alla skulle ha en egen bild av statyn, helst med sin skapare Anna Jäämeri-Ruusuvuori bredvid, och barnbarnet **Aino**, 11 år, som stått modell.

– Jag är överväldigad, sa Anna. Av uppmärksamheten, av det gensvar jag fått, av alla uppskattande ord.

Skulpturen föreställer en naken flicka som försöker dölja sitt ansikte i händerna, men som samtidigt försiktigt vill se vad som finns framför henne. Varje betraktare finner sin egen tolkning: nakenheten, rädslan, smärtan, sorgen, ensamheten, nyfikenheten.

Själv väntar jag att flickan ska börja storgråta i nästa ögonblick.

– Alla tolkningar är rätt, kommenterar Anna. Den ska visa barnets nöd. Jag har försökt förmedla min egen förtvivlan vid avskedet från min mor, och jag är glad om jag har lyckats.

Tullparken i Haparanda är den perfekta platsen för monumentet, några meter från gränsen, synlig för både flanörer och biltrafikanter. Ett framtida utflyktsmål.

Varierade tal

Huvudfesten på Joentalo (finska sidan) innehöll tal och musik. **Taisto Vihavainen** påminde om den smärta som barnen upplevde vid avskedet och som så vackert gestaltas i konstverket.

RFK:s ordförande **Leila Ulvemo** höll ett utmärkt tal, väl balanserat, och avslutade med en förhoppning om ekonomiskt stöd till en bred forskning i ämnet krigsbarn, samt möjligheter till rehabilitering.

Landshövding **Hannele Pokka** höll festtalet innan president Tarja Halonen framförde sin hälsning. Hon framhöll att avsikten med krigsbarnstransporterna var god, alla inblandade hade barnens bästa för ögonen.

Talen finns att läsa i sin helhet på RFK:s hemsida:

www.krigsbarn.se

Text och bilder finns på: terve.rossi.se

Kommunalrådet **Sven-Erik Bucht** talade för Haparanda stad, ordf för stadsstyrelsen **Pekka Pelttari** för Torneå.

Kungen och presidenten fick var sitt krigsbarnsmärke i silver, i färsk design av konstnären **Eila Leminaho**. Festen

Konstnären Anna Jäämeri-Ruusuvuori med barnbarnet Aino som stått modell för statyn. Foto: Kai Rosnell.

avslutades med att man glömde nationalsångerna.

Kvällsfesten på Torneå stadshotell blev informell och ledig med god stämning, och framför allt en superb festmiddag som pågick fram till midnatt.

Kyrkan vacker inuti

Haparanda kyrka ser ut som en spannmålssilo men är överraskande ljus och vacker inuti. Det var nog länge sen som biskop Hans Stiglund hade en så stor församling att predika för, och hans tal blev uppskattat även av folk som annars tvivlar på kyrkans budskap.

Den TV-sända (finsk TV) veteranfesten i Torneå ishall var just så patriotisk och imponerande som numera är brukligt i vårt gamla fosterland.

På kvällen for vi tillbaka med krigsbarnståget till Helsingfors under uppsluppen stämning, lyckliga över att ha fått vara med om allt detta.

Upplevelserna skiftade naturligtvis, men många krigsbarn konstaterade att man inte var riktigt samma människa när man reste hem som när man reste till Haparanda. På något sätt kändes evenemanget som en avslutning på ett ofullbordat kapitel i livet.

Eller som kungen uttryckte det: en cirkel blev sluten.

Kai Rosnell och Tapani Rossi

Kungen visade medkänsla, engagemang

Kungen visade sig vara väl insatt i krigsbarnens historia. Han såg krigsbarnsmonumentet på gränsen mellan Finland och Sverige som slutet på en cirkel där flera minnesmärken i Finland berättar om barn som lämnade sitt hemland för en tillfällig fristad i svenska hem och familjer.

Minnestavlan på Skeppsbron erinrar om alla barn som kom med en adresslapp om halsen och måste möta nya människor, nytt språk, samtidigt som separationen från egna familjen var svår för många och satte spår i själen för all framtid.

Kungens mor, prinsessan **Sibylla**, svarade själv för några finska barns vistelse på Bellevuehemmet i Stockholm, vilket engagemang kungen själv kände när han nu skulle avtäckas krigsbarnsmonumentet.

Han hoppades att monumentet skall påminna kommande generationer om de finländska krigsbarnens speciella liv och vedermödor och att det också skall påminna om den särskilda närhet som funnits och i högsta grad

Kung och president i samspråk med konstnären Anna Jäämeri-Ruusuvuori och hennes barnbarn Aino som stått modell för statyn. Foto: Kai Rosnell

lever mellan Sverige och Finland.

De apatiska barnen

Efter invigningsceremonin deltog kungen i en speciell mottagning i Haparanda. I ett informellt möte med pressen uttalade kungen sin oro för

andra flyktningbarn i Sverige, särskilt de barn som uppvisar apatiska drag.

Detta var i stort sett det enda som stora delar av den svenska pressen rapporterade från Haparanda.

Tapani Rossi

Presidenten känner med oss som blev kvar

President **Tarja Halonen** erinrade om att Finlands krig berörde hela nationen; män, kvinnor och barn. Samlingen vid gränsen i Torneå var för att minnas krigens yngsta offer: krigsbarnen.

Evakueringen av barn hade en god avsikt och var en mänsklig handling som förtjänar all respekt. Alla som tog sig an de finska barnen i grannländerna hade liksom föräldrar och finska myndigheter barnens bästa i fokus.

Obesvarade frågor

Även om varje människas upplevelse är unik kan varje vuxen förstå smärtan av separationen och osäkerheten som en främmande miljö skapar hos såväl barn som föräldrar.

I synnerhet för de tusentals barn som aldrig återvände till sitt hemland kunde kvarstå många obesvarade frågor om varför man blev ett krigsbarn och en känsla av att ha blivit övergiven.

Men det fanns ju också åtskilliga, som fick mycket positiva upplevelser

och en livslång vänskap med den svenska familjen.

I Finland tog det lång tid innan man talade om kriget och det tog ännu längre tid innan man vågade tala om krigsbarnen, eftersom det väcker så många känslor. Men krigsbarnen har själva bidragit till att det skapats för-

utsättningar för det vetenskapliga arbete som görs idag.

Presidenten avslutade sitt tal med att uttrycka förhoppning att resultatet av de finländska krigsbarnens upplevelser kan hjälpa dagens myndigheter att agera för att rätt hjälpa dagens krigsbarn.

Tapani Rossi

Kungen och presidenten fick var sitt krigsbarnsmärke i silver, designat av Eila Leminaho. Foto: Kai Rosnell

Veteranerna räddade Finland

Idag är det en krympande skara, men ännu cirka 100 000 man, som under vidriga förhållanden och med livet som insats en gång kämpade för ett fritt Finland.

Nästan lika många ligger i sina hjältegravar runtom i Finland. Födelse- och dödsdata på de låga, platta gravstenarna vittnar om att de flesta stupade mycket unga.

De hann aldrig förverkliga någon av de drömmar och förhoppningar som de flesta människor bär på.

Förlorade generationer

De flesta av dem som ännu är i livet har uppnått den aktningsvärda åldern 80–90 år. De bär sina grymma minnen med heroisk upphöjdhed, trots att mångas öde har varit att sitta i rullstol största delen av livet eller plågas av psykiska och fysiska skador från striderna. Inte heller deras liv blev vad de hade drömt om, även om de har fått leva ett långt och händelserikt liv.

Alla krig skapar förlorade generationer. Under en lång period av anpassningspolitik, ”finlandisering”, gentemot segraren och den store granen i öster kunde man inte lika öppet som idag hävda att soldaternas kamp hade räddat Finlands demokratiska samhällssystem och frihet.

Veteraner berättar

Man kunde inte som idag hävda att deras kamp hindrade stora finska folkgruppers deportation till Sibirien samt räddade landet från samma ekonomiska misär som de baltiska län-

Vapenleken?

Vi fick höra en autentisk upptagning av marskalk Mannerheims tal till den svenska frivilligkåren i mars 1940.

Han tackade alla frivilliga, trots att ”endast en del av er hann med i vapenleken...”

Vapenleken? Var det en lek, allsammans? För Mannerheim? För vem?

– Jag reagerade för ordvalet redan då, kommenterar Orvar Nilsson som var med.

Bör vi nu omvärdera Mannerheim?

K.R.

Taisto Vihavainen (t v) med en grupp veteraner på väg till krigsbarns-tåget.

Foto: Pentti Käppi

derna har befunnit sig i under den kommunistiska eran.

Under krigsbarnsevenemanget i Haparanda–Torneå gjorde veteranernas deltagande ett starkt intryck. Redan under bussrundturen i Helsingfors fick vi möjlighet att umgås med några av dem. Ytterligare veteraner steg på tåget på väg från Helsingfors till Haparanda–Torneå.

Under den första seminariedagen fick veteranerna en viktig roll i programmet, en roll som de utförde med stor auktoritet och pregnans.

Seppo Ervasti (som tillsammans med **Jaakko Vesanen** redigerat ”Bilderna berättar om kriget. Kampen för Finlands självständighet 1939-1945”, Vanda 2002), gav en kortfattad men fullödlig sammanfattning av vinterkrigets och fortsättningskrigets historia.

Onni Riipinen målade upp livfulla bilder ur krigarens vardag. ”I krig tiger lagarna”, lyder ett stålblankt romarcitat i svensk översättning. Onni Riipinen hävdade också att det förekommer inga krig där mänskliga regler och lagar gäller, trots Haag- och Genevekonventioner.

Världens vackraste ord

”Ni krigsbarn drabbades av okända öden och rädsor, så gjorde också vi mycket unga män”, fastslog han.

Elddopet för den unge krigaren kom oftast i form av en våldsam artillerikoncentration. Han kunde känna sig särskilt lycklig om han över-

levde den med torra byxor.

Krigets vardag var en ständig kamp mot smuts, ohyra, hunger, kyla och väta. Allestädes lurade döden och den stora drömmen blev permissionen – med livet i behåll. Ordet ”äiti” (mor) blev med tiden världens vackraste ord. Alla dessa erfarenheter har präglat veteranerna. De har dock inte blivit krigsgalna av dem – utan tvärtom.

Onni Riipinen avslutade med att berätta om den lille parveln som på sin stupade fars begravning frågade sin mamma: ”Varför sänker man honom i graven?” ”För att du ska få leva”, svarade modern.

Försörjningen

Eeva-Liisa Ervastis föredrag om hemmafronten handlade mycket om försörjningsproblematiken och ransoneringsarna under kriget. Det korta vinterkriget hann aldrig bli så påfrestande för folkförsörjningen som det drygt treåriga fortsättningskriget. Undantaget var möjligtvis den karelska befolkningens försörjning under dess evakueringsfärder runtom i landet.

Endast 280 000 av 420 000 karelare återvände till Karelen, de flesta av dem under vintern och våren 1942. Några skördar från de egna åkrarna kunde de inte räkna med förrän på hösten 1942.

Bristen på livsmedel, kläder och skor skapade en uppsjö av kreativa lösningar på problemen. Gårdarna fick en sträng leveransplikt av baslivsmedel till folkförsörjningsmyndigheten men denna kunde inte hindra att

forts på nästa sida →

Vacker minnesrelief på Tavastehus station

En vacker och elegant bronsrelief invigdes i Tavastehus några timmar innan krigsbarnståget stannade till vid stationen. Resenärerna steg av och beundrade **Jari Männistö**s konstverk.

Ordföranden i den lokala krigsbarnsföreningen, **Veikko Inkinen**, förevisade.

Invigningen några timmar tidigare skedde i närvaro av stadsdirektör **Tapani Hellsten**, riksdagsman **Satu Taiveaho** talade, och sedan blev det musik och kaffe för femtio personer.

Tavastehus stad har sponsrat minnesmärket liksom den lokala tidningen **Hämeen Sanomat** som naturligtvis hade ett fylligt reportage dagen efter.

Kai Rosnell

Reliefen i Tavastehus, några timmar gammal. Foto: Kai Rosnell

Aura fick träffa okända system

Många av oss krigsbarn passade på att träffa släktingar i Finland.

För **Aura Brynnel**, Högsäter i Dalsland, var det första gången hon träffade sin syster **Kaarina Keitaanniemi** från Björneborg.

Ännu för tio år sedan visste de inte om varandras existens!

– Jag började med släktforskning för tio år sedan, berättar Aura. När jag tittade på uppgifterna om min far såg jag att han hade en dotter som var född ett och ett halvt år före mig. Det kom som en total överraskning.

Aura beslöt sig för att spåra sin halvsyster, och lyckades. För några år sedan tog hon kontakt.

– Då hade jag också börjat forska efter min släkt och upptäckte att jag hade halvsyskon, berättar Kaarina.

– Men Aura hann före mig att ta kontakt! säger Kaarina som rest med tåget från Björneborg till Helsingfors för att äntligen träffa sin ”okända” syster.

Visst finns det klara likheter mellan flickorna: kinderna, den något rundade näsan, draget kring munnen...

Nu ska syskonen träffas många fler gånger. *Kai Rosnell*

Visst finns det likheter mellan systern Aura Brynnel (t v) och Kaarina Keitaanniemi. Foto: Kai Rosnell

Veteranerna räddade Finland...

forts från föregående sida

svartabörsaffärer florerade vid sidan av de lagliga. Först 1953 avskaffades folkförsörjningsmyndigheten.

Ungdomlig idealism

Orvar Nilssons budskap finns redan utförligt beskriven i MN nr 3-2004, MN nr 1-2005 och i hans bok ”När Finlands sak blev min”. Föredraget gav en utförlig beskrivning av den civila och militära hjälpens omfattning och

Orvar Nilsson var en mycket populär föreläsare. Foto: Kai Rosnell.

organisation och utmynnade i en besk kritik av den svenska statsmaktens senfärdighet när det gäller den militära hjälpen till Finland.

Jag frågade Orvar Nilsson vad det var som fick honom att riskera livet för Finland. Svaret var att det var en ungdomlig idealism som fick honom, liksom många andra, att med praktisk handling visa att ”Finlands sak” också var hans.

Veteranfesten i ishallen i Torneå onsdagen den 27 april var veteranernas stora uppvisning. Med tusentals åskådare och i närvaro av president Tarja Halonen, ministrar, landshövdingar, generaler, biskopar och ett stort antal andra celebriteter genomfördes ett högtidligt program till veteranernas ära.

När Veteranens aftontapto ljöd under medverkan av unga elever från Hannula musikklasser, Torneå Manskör med solist och Lapplands Militärmusikkår kunde man se ögon tåras inte bara hos en och annan ärrad veteran, utan också hos oss andra som haft turen att slippa de värsta av krigets fasor.

Pentti Käppi

Ett örhänge

har upphittats på krigsbarnståget från Torneå till Helsingfors.

Återfås mot beskrivning. Kontakta Anita Aro-Andersson, tel 08-6591331.

Över 300 krigsbarn på seminariet

En nästan desperat vädjan om forskningsanslag genomsyrade Singa Sandelin Benkö's redogörelse för vad forskningsprojektet om krigsbarn innebär.

”Barnet i stormens öga” är ett projekt som en grupp forskare i Finland är intensivt engagerad i. Man ska bland annat intervjua 2 301 krigsbarn bosatta i Finland och Sverige för att få fram vetenskapligt hållbara resultat om långtidseffekterna av vistelsen där och separationen.

Singas framställning inledde krigsbarnsseminariet på Joentalo i Torneå inför över 300 åldrande krigsbarn – fullsatt.

– Vi har ingen avsikt att utpeka syndabockar, vi är forskare som vill få fram sanningen, poängterade Singa.

Denna deklaration förefaller högst befogad, för vi som sysslat med krigsbarnsfrågorna får ofta en känsla av att ämnet fortfarande är alldeles för känsligt och ömt i Finland för att tåla en vetenskaplig granskning.

Vad är det myndigheterna rädda för?

Evakueringsplaner

Martin Parsons från universitetet i Reading är djupt engagerad i forskning inte bara om de brittiska krigsbarnen och hur den verksamheten bedrevs, han gör även jämförande studier över hur andra länder planerade för en storskalig evakuering.

Ett smycke för krigsbarn

Eila Leminaho, krigsbarn och konstnär, ställde ut en del av sin konst i Haparanda. Det är hon som gjort det vackra silversmycket som även används som logotype för krigsbarnen i Finland. Foto: Kai Rosnell

England hade färdiga evakueringsplaner flera år före krigsutbrottet. Den stora evakueringen, under täcknamnet Pied Piper, startade 1 september 1939, två dagar innan England förklarade krig mot Tyskland.

Frankrike hade börjat planera för evakuering av Paris redan 1931, men det tyska anfallet 1940 genomfördes så snabbt att planerna inte hann verkställas.

Tyskland hade tidigt planerat att gradvis sprida ut befolkningen från städerna ut till landsbygden. Men evakueringen kom inte i gång förrän kriget var långt lidet. Ännu 1942 lovade det tyska överkommandot att inga allierade bombplan skulle komma igenom och attackera tyska städer.

Mellan en och fem miljoner tyska barn omfattades av någon form av evakuering.

Finland kallsinnigt

Finland hade ingen plan över huvud taget för evakuering när Sovjet anföll. Initiativet att ”rädda” barn till Sverige kom från svenskt håll och motogs först kallsinnigt i Finland, både i vinterkrigets initialskede och när fortsättningskriget började. Det var inte förrän högt uppsatta finländare som marskalk Mannerheim och ministern Karl-August Fagerholm godkände verksamheten som krigsbarnstransporterna kom i gång på allvar.

Parsons konstaterade att de 15 000 barn som blev kvar i Sverige och Danmark utgjorde cirka 2,5 procent av Finlands befolkning, en förlust som efterkrigs-Finland knappast kunde ha råd med.

– Det är lätt att vara efterklok, avslutade Parsons.

Kai Rosnell

Mor följde sonen till tåget

För Pentti blev tiden som krigsbarn i Sverige positiv och hans mor Rauha ”nödlösning” blev lyckad. Foto: Kai Rosnell

– Den här gången fick jag följa honom hela vägen till tåget!

Rauha Lehtonen, nu 83 år, minns att den gången i februari 1944 blev hon tvungen att ta farväl av sonen Pentti redan i Posthuset. Man var kanske rädd för uppslitande scener.

Den här gången var det ingen risk. Hon fick följa honom hela vägen till krigsbarnståget.

Pentti hör till det fåtal krigsbarn som ännu har en förälder i livet. Och Rauha var förmodligen en av de yngsta mödrarna som sände iväg sitt barn till Sverige.

– Det var en tvångssituation, min man var vid fronten, vid Svir, vårt hem hade bombats, vi hade ingenstans att ta vägen. Det var enda lösningen, berättar Rauha.

Pentti hamnade hos ett barnlöst par.

– Min fosterfar sa hela tiden att mina riktiga föräldrar fanns i Finland och jag kom tillbaka hem. Jag hade hela tiden ett gott förhållande till mina fosterföräldrar och återvände sedan, och blev adopterad av dem som vuxen.

Nu heter Pentti Warberg i efternamn och bor i Sandviken.

Kai Rosnell

Hon tog hand om oss på Anglais

En kategori människor som gjorde en stor humanitär insats för de finska krigsbarnen var lottorna, både finska och svenska. En del berättelser om deras insatser finns tryckta, andra har kommit till uttryck i tidningsintervjuer och liknande.

Gun Ljungqvist, 82, Djursholm, minns fortfarande med glädje sin tid som lotta och sitt arbete med de finska krigsbarnen.

– Jag slutade flickskolan våren 1939 och gick en snabbkurs till sjukvårdslotta, berättar hon. Sen började kriget och när krigsbarnen kom från Finland fick jag börja arbeta med dem.

Grät med barnen

– Hotell Anglais i Stockholm öppnades som genomgångshem och vi skulle vara där tidigt, redan klockan sju, för båtarna kom tidigt. Jag var en av de yngsta, de flesta lottorna var i 40-50-årsåldern.

– Först fick barnen mat, sen skulle vi klä av dem, vi tog hand om deras kläder och ”gosedjur” – de skulle desinficeras. Meningen var att de skulle få tillbaka dem, men hur talar man om det för barnen, de blev ju förtvylade när de blev av med allt. Jag grät med barnen.

Lottorna utifrån landet fick tretton kronor om dan, vi från Stockholm jobbade gratis, minns hon.

Räddade lockarna

– Så skulle vi bada dem, en del var livrädda för badkar, de hade aldrig sett såna, stora breda trappor hade de aldrig sett, än mindre hissar, med galler, de var som burar...

– Vi skulle tvätta håret på dem och kamma dem, det fanns mycket huvudlöss så vi blev beordrade att klippa dem också. En flicka med tjockt brunrött hår med korkskruvlockor vägrade jag klippa, jag sa att tänk om hon får åka hem om några veckor, vad skulle dom säga hemma då, jag lovade se till att hon inte hade löss, det blev behandling med sabadillättika i stället, men hon fick behålla håret.

Många tbc-fall

– Om nätterna kom sjukvårdsutbildade lottor. Vi fick följa barnen uppför trapporna. Jag minns en liten pojke som verkade långsam, ”skynda

Gun Ljungqvist är en av de många lottor som tog emot finska krigsbarn i Stockholm.
Foto: Kai Rosnell

dig” sa jag och klappade på där bak. Då såg jag att han hade träben.

Många barn hade tbc utan att veta om det, smittorisken var en realitet. Så de yngre lottorna fick inte vara kvar på avdelningarna med sjuka barn.

– Två unglottor dog, jag vet inte orsaken, nån infektion kanske. Jag vet inte om någon av oss blev smittad av tbc.

Fagerholm ”storbelåten”

– Ibland var det kuddkrig på salarna. Vi hade lagt namnlapparna under kudden, men de blev blandade huller om buller. Undrar om det blev några förväxlingar...

Ja, det finns faktiskt rapporter om att barn blev förväxlade. Det kunde ta flera veckor att reda ut misstagen.

Ett gulnat tidningsklipp visar att **Karl August Fagerholm**, ministern i Finland som fattade beslutet att skicka

barnen till Sverige, besökte genomgångshemmet och var nöjd med vad han såg. På fotot syns ”söta lottan Gunilla Wickman” (det var Gun) med ett ”praktbarn” i famnen.

Tog eget krigsbarn

Vinterkriget tog slut, det blev fred, men så började fortsättningskriget.

Dagen D (6 juni 1944) gifte sig Gun med majoren Sten Ljungqvist (som sedermera blev överste och chef för Svea Livgarde). I väntan på egna barn beslöt tog hon hand om ett finskt barn. Det blev en knappt tvåårig dotter till en hög officer i Finland, Kicki, som kom på privat väg.

– Hon ville inte äta maten. Men en gång såg jag att hon åt ur hundens kopp på golvet. Nästa dag lade jag hennes mat i en annan hundkopp bredvid hundens, och hon åt. Sen lyfte jag upp hennes hundkopp på bordet, och då gick det bra.

Gun förklarar sitt intresse för Finland med att hennes morbror var gift med en finlandssvenska, och morfar var Finlands generalkonsul i Stockholm och berättade alltid om Finland.

Krigsbarnen har anledning att känna tacksamhet mot dessa lottor som ställde upp och tog hand om oss.

Kai Rosnell

Om Anglais - se sidan 16!

Fars stenografiska dagbok "översatt"

Irene Wallstedt kom som krigsbarn till Herrljunga första gången i juni 1942, från Viborg. Två år senare kom yngre brodern **Ossi** med och hamnade i en grannfamilj.

– Jag minns resan bitvis, berättar Irene, född 1936. Vi åkte tåg via Torneå, och min lilla röda väska med smörgåsarna försvann. Avlusningen, tvättningen, vaccineringen, jag minns det som en tvättstuga, jag fick inte behålla något av mina egna kläder. Och jag fick sova skaföttes med en som var jättelak mot mig.

Många känner igen beskrivningen. Traumatiska händelser fastnar lätt i minnet.

Aldrig mer spenatsoppa

– När jag kom till Herrljunga bar "mamma" Signe mig runt i huset. Jag fick äta spenatsoppa med ägghalvor, vi skulle ha näringsrik mat. Det var första och sista gången jag åt spenatsoppa.

Irene hade det bra, men hon kallades tillbaka hem till Finland.

– Jag minns att jag satt ensam på Viborgs station, alla andra barn hade hämtats av sina mammor. Sen kom min mamma rusande och pratade och pratade och jag förstod ingenting.

Från andra resan: föräldrarna skrev brev, de hade ett system, en liten svart prick betydde "allt lugnt", en större prick innebar att situationen var värre.

Maskinskrivning

– Så kom ett brev med en stor svart prick, och jag började stortjuta direkt. Dom andra begrep ingenting.

Både Irene och brodern fick resa hem igen efter kriget.

– Min mor tog mig ur skolan, men jag gick en maskinskrivningskurs och blev "arkivflicka", arbetade på Kela (folkpensionsanstalten).

Så flyttade hon med sin man till Sverige, först som hemmfru, sen med jobb på försäkringsbolag. "Samma sorts pensionspapper..." På senare år på industridepartementet. Maskinskrivning är hon bra på.

Fadern överlevde kriget, skadad i benet. Han dog för femton år sedan.

Irene Wallstedt vårdar sina minnen: fotot av far, hans stenografiska dagbok och hans fotoalbum.
Foto: Kai Rosnell

Riksdagsstenograf

Han lämnade ett rött häfte till Irene med orden: "Här finns mycket intressant – för den som kan läsa det."

Det var en stenografiskt skriven dagbok.

Hur tyder man sådana dokument i dag när konsten att stenografera är nästan utdöd?

Med viss hjälp (bl a av skrivaren av denna text) fick hon kontakt med **Niklas Varisto** i Finland, en riksdagsstenograf, som åtog sig att "översätta" dagboken till vanlig finska.

– Det kostade 700 Euro, nästan 7 000 kronor, men det var det värt, annars hade jag varit nyfiken på dagboken så länge jag lever.

– Far hade rätt: det fanns mycket intressant i den, men ingenting avgö-

rande. Den börjar 17 juni 1941, när det drog ihop sig till fortsättningskrig, med tillbakablickar till 30-talets början. Han kommenterar krigshändelserna, och relationen mellan mor och far kommer fram bra. Han skriver att jag varit elak när min lillebror föddes...

Kontakterna...

Kontakten med familjen är inte den bästa längre. Brodern Ossi slutade tragiskt: när hans sambo dog ifrån honom hade han ingen förankring kvar till livet.

– Han hade säkert klarat sig bra om han fått stanna i Sverige, tror Irene.

En yngre bror bor i Sverige och ringer vartannat år. Hennes egna barn hör sällan av sig.

– De lever sitt liv...

Kai Rosnell

Vad tycks?

Så här ser den ut i närbild, den nya logotypen som konstnären Eila Leminaho skapat och som användes av vår finska systerorganisation.

Den finns också som silversmycke i två storlekar. Kung Carl XVI Gustaf och president Tarja Halonen fick var sitt smycke vid huvudfesten i Torneå.

Hur kändes det att göra om tågresan?

Skyltning för sista krigsbarnståget!

– Ska ni göra om samma resa? Blir inte det väldigt känsligt?

Frågan från närstående kändes befogad, relevant.

Ja, hur blev resan? Var det någon som kände igen dunket av hjulen mot skenskarvarna? Den speciella lätt fräna lukten av järnvägen och det som hamnar på den?

Hur reagerade passagerarna? Kunde de jämföra dagens resa i pensionsåldern med dåtidens resa som vilna krigsbarn, på väg bort, mot det okända?

Jag vet inte. Skriv gärna och berätta om dina känslor!

Mirja Axelsson, Oskarshamn, drabbades i alla fall av ett annat dunkelt minne.

– Det var på stadens mottagning i Folkets hus när jag fick se en lotta i tidsenliga kläder. Jag började skaka i hela kroppen, måste gå ifrån en stund och gråta en skvätt, berättar Mirja.

– Men jag vet inte vad det var för minnen som dök upp. Jag har ju lite ljud i huvet, rälsdunk, barnskrik och sånt. Men jag var så liten när jag reste till Sverige, fyllde två år på tåget, så jag minns inget, egentligen...

Tågresan nu då?

– Helt fantastiskt, vi hade hemskt roligt!

K.R.

Tåget och krigsbarnen hälsades med tal och musik i Kemi.

Foto: Tapani Rossi

Projektledaren tackar

Nu har vi nått målet efter tre års intensivt arbete. Krigsbarnsmonumentet står på plats. Dagarna i Haparanda och Torneå blev tre dagar med fest och högtid. Den gemenskap vi krigsbarn känner då vi träffas blev mycket påtaglig.

Tack alla för den enorma uppslutningen och för det intresse alla visade för detta evenemang.

I arbetsgruppen för Haparanda-projektet har ingått:

Från Sverige: **Pirkko Ahlin**, projektledare, **Irja** och **Evans Olsson**, **Maija-Liisa Hedgren**, **Leila Ulvemo** (ordf i RFK), **Hilkka Lindqvist**, **Kai Rosnell**.

Från Finland: **Taisto Vihavainen**, ordf i SSK, **Pertti Kavén**, **Arja Kerttula**, **Paavo** och **Eila Leminaho**, **Leo Enckell**, **Liisa Pöyhönen**.

Under de tre år arbete har pågått har 25 protokollförda arbetsmöten hållits varav 14 i Haparanda-Torneå, då främst den norra gruppen har träffats, men även hela gruppen ett antal gånger.

För övrigt har gruppen träffats i

Helsingfors, Stockholm och Gävle.

Så sent som i november var det osäkert om vi skulle kunna genomföra projektet. Men inom loppet av tre veckor löste det sig med den ekonomiska frågan.

Bidrag har erhållits i Sverige från Sveriges regering samt ett antal fonder, bl a Stiftelsen Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur samt Kungl. Akademien för de fria konsterna.

I Finland har bidrag erhållits från Finlands regering, Svenska Kulturfonden samt ett stort antal företag.

Det har varit ett intensivt arbete i båda länderna. Vi har gemensamt lyckats, ingen ensam person kan ta åt sig äran. Det är ett lagarbete av stor omfattning. Jag skulle gissa att detta har varit ett av de största gemensamma arbeten som utförts av två moderorganisationer i två länder.

På grund av mina svårigheter med finska språket har det hela tiden varit nödvändigt med översättningar och tolkningar. Det har kanske gjort arbetet extra tidskrävande. Var och en i

gruppen har bidragit på sitt sätt och jag vill rikta ett varmt tack till hela arbetsgruppen.

Utanför arbetsgruppen vill jag särskilt nämna **Ritva Nousiainen**, samordnare för Haparanda och Torneå kommuner. Ritva var tidigt inkopplad i projektet och har hela tiden visat stort engagemang. Tack för det!

Tack också till Haparanda och Torneå kommuner som genast visade sig positiva till projektet, likaså ett varmt tack till **Susanne Wallin**, Haparanda stadshotell, och **Kristiina Laiho**, Torneå stadshotell.

Tack till alla andra som under den här tiden har hört av sig och uppmuntrat oss. Tack alla bidragsgivare på båda sidor. Tack till dem som lämnat bidrag till tävlingen.

Tack alla ni som kom till Haparanda och Torneå för att delta i högtiden!

Jag har en förhoppning att detta minnesmärke kan bli en stark symbol för svenskt-finskt samarbete vid, som man säger i Haparanda-Torneå, ”världens fredligaste gräns”.

Pirkko Ahlin

Irene Virtalas rapportbok klar:

Krigsbarn i skönlitteraturen

En anmärkningsvärd bedrift har nått oss i tysthet. **Irene Virtala**, forskare som bott i Stockholm i många år men nu är bosatt i Seinäjoki, har skrivit en avhandling om finska krigsbarn i skönlitteraturen. Titeln är ”*Tystnaden talar*” och boken har hittills enbart publicerats på internet.

Den är på 99 A4-sidor och kan laddas hem via adressen <http://www.migrationinstitute.fi/db/articles/pdf/webreports5.pdf>

Det är en ambitiös genomgång av (nästan) all den skönlitteratur som skrivits om och av finska krigsbarn hittills.

Hon delar upp böckerna efter olika teman. Kapitelrubrikerna talar för sig själva:

I brist på moderskärlek, Separationens sorg, Till faderns minne, Fostermoderns låga visa, Fosterfaderns lov, Mor och dotter i en ond cirkel, Ur familjetyranniets grepp, Identitet i vardande, Eskapism och överlevnadsstrategier, Autobiografin som läkande kraft, Empati och humanitär hjälp ur krigserfarenhet.

Irene Virtala har uppenbarligen läst allt, även tidningen MedlemsNytt som

hon citerar på flera ställen.

Det är förresten inte bara skönlitteraturen som hon ägnar sig åt. En genomgång av den sparsamma forskningen i ämnet krigsbarn inleder boken.

Irene Virtala skiljer på autobiografier och fiktiva verk, men bara i teorin: i analyserna görs ingen skillnad på om framställningen varit ren dikt eller verklighetsbaserad. Och det är ju omöjligt att avgöra om ett verk är ren fiktion eller ren självbiografi, eller fiktion med självbiografiska inslag.

Boken innehåller inga recensioner av eller personliga omdömen om de nämnda böckerna utan förhåller sig neutral och strikt analyserande.

Författaren avslutar boken med en utförlig bibliografi över ämnet krigsbarn och närliggande ämnen. Vår egen bibliografi (publicerad bland annat i Krigsbarns erinran) har nu uppdaterats med ett tiotal nya och nygamla titlar. Se även RFK:s hemsida.

Kai Rosnell

Irene Virtala: *Tystnaden talar*. Om finländska krigsbarn i skönlitteraturen. Web Reports No. 5, Migrationsinstitutet 2004.

Irene Virtala blev intresserad av att forska i krigsbarnslitteratur när hon träffade Pirkko Karvonen, filmare i Kanada och krigsbarn. Här är båda fångade på bild i samband med minnesreliefens avtäckning i Stockholm 1999.

Foto: Kai Rosnell

Gävle kommunarkiv berikas

Irja Olsson och Väinö Helgesson är överens om att det omfattande materialet ska förvaras i Gävle kommunarkiv.

*Foto:
Evans Olsson*

Irja Olsson, tidigare ordförande i RFK, har under femtio års tid systematiskt samlat material om finländare och krigsbarn i Gävleborgs län, där hon verkat främst som radiojournalist. Det har blivit ett omfattande arkiv, med

tidningsartiklar ända från 1930-talet, radioröster från 1950-talet och ett rikligt fotomaterial.

Allt detta kommer att överlämnas till kommunarkivet i Gävle.

- Ett mycket intressant och värde-

Fler berättelser kommer inom kort

De 18 krigsbarnsberättelser som inte kom med i *Krigsbarns erinran* har nu redigerats, i samråd med författarna. Det är **Ann-Maj Danielsen** som svarat för arbetet.

Nu skall RFK:s styrelse besluta om tryckning av berättelserna. Det är tänkt att bli ett kompendium. Offerter på tryckningen har begärts.

I nästa nummer av MN bör vi kunna ge mer information. Till dess ska det tas in offerter på tryckningen.

K.R.

fullt material, kommenterar **Väinö Helgesson**, chef för kommunarkivet.

Det innebär att det stora materialet om finländare i Gävleborg blir tillgängligt både för forskare och den intresserade allmänheten.

K.R.

Flera tusen norska barn vistades i Sverige som krigsbarn direkt efter kriget 1945. Men redan i krigets slutskede kom många norska familjer hit som flyktingar.

Reidun Mellem kom med hela sin familj från Nordnorge på flykt undan tyskarnas förödelse.

Själv har hon enbart positiva erfarenheter av krigsbarnstiden – hon var mer bekymrad för föräldrarna!

Detta är Reidun Mellems historia i kort-het, berättad vid Riksmötet i Karlskoga.

Reidun Mellem - norskt krigsbarn

Tyskland ockuperade Norge i april 1940. Året därpå fanns tyska trupper också i norska Finnmarken och finska Lappland.

Reidun, hennes syskon och föräldrar levde, som andra familjer i Nordnorge, ständigt omgivna av tyskar. Även privatbostäder ockuperades till förläggningar för soldater. Hemma hos Reiduns familj bodde 8-10 tyska soldater i två av rummen.

När de tyska försöken att besegra Sovjet misslyckats kom i oktober 1944 ryska trupper att gå in i Norge vid Kirkenes. Detta blev signalen för tyskarna att beordra evakuering av befolkningen. Alla hus skulle brännas men alla djur skulle lämnas kvar.

Flykt över fjällen

Reiduns föräldrar med barnen – **Johan 18, Asbjørg 17 år, Reidun 13 år** och **Åsmund 9 år** – liksom minst 50 000 andra norrmän sökte sig över gränsen till Sverige.

Tidigt den 18 november började deras tysta försiktiga vandring söderut. Man ville inte riskera att bli ertappade av tyska gränspatruller. Efter flera timmars vandring nådde familjen Pältsastugan på svenska sidan, där några norska soldater bodde och som hjälpte dem vidare.

Man gick nu en dagsetapp i taget till en ny fjällgård, där mat och sovplats ordnades. Den 27 november kom de till Karesuando och nästa dag var familjen i Kiruna.

Flyktingpass

Uppehållet och vilan i Kiruna varade inte länge. Den 30 november blev det dags för transport söderut. Med tåg! Ingen hade tidigare åkt tåg. Det blev en spännande upplevelse i synnerhet för barnen.

Efter ett kort uppehåll i Stockholm bar det av mot Vingåker och förläggningen för norska flyktingar i Kjesäter. Där vajade den norska flaggan över anläggningen och de hundratals norrmän som bodde där. I Kjesäter ordnades med registrering, hälsokontroll, vaccinering och flyktingpass och lite nya kläder.

Polisutbildning

Reiduns bror Johan blev inskriven i en norsk reservpolisutbildning, som var förlagd till Dala-Järna.

Så småningom erbjöds fadern jobb på en gård i Motalatrakten. Familjen ville ju ha en egen bostad och barnen behövde gå i skolan, så man beslöt att acceptera erbjudandet.

Modern arbetade hemma med hushållet. Syster Asbjørg fick jobb på en folkhögskola medan Reidun och yngre brodern fick börja i Fornåsa skola. Språket blev inte något problem och syskonen fick snabbt svenska vänner.

Föräldrarna fick aldrig någon riktig kontakt med andra vuxna.

Görings släkt

Det kunde bero på mentaliteten i området. Hermann Göring hade famil-

Foto: Kai Rosnell

jerationer i trakten, vilket kanske inte var det bästa för norska flyktingar. Fadern trivdes inte på gården, och lyckades till slut få ett arbete tillsammans med andra norrmän i närheten av Eskilstuna.

Trots barnens protester blev det flyttning i mars 1945 till Årdala. Man hittade en röd liten stuga att bo i. Omgivningen med sina backar och kullar med granskog och björkar upplevdes som mycket vacker.

Livslång vänskap

I Skälby skola fick Reidun nya vänner och särskilt en flicka som hette Gunvor. Det har blivit en livslång vänskap. Gunvors och Reiduns föräldrar kom att umgås flitigt. Fadern trivdes på nya jobbet och i bysmeden fick han en god vän. Flera grannar ingick snart också i familjens vänskapskrets.

Reidun kunde tydligt märka att föräldrarnas tungsinne från tiden i det platta Östergötland nu bytts till glädje och positiv livsinställning.

Så kom äntligen freden. Vid midsommartiden gick resan hem till Norge, nu med ett stort lass möbler, husgeråd, cyklar och gåvor. Reidun hann sluta folkskolans sjunde klass och kunde resa hem med ett svenskt betyg.

Väl hemma tog man snabbt itu med att ställa iordning bostaden, skaffa nya djur och röja upp efter tyskarna.

forts på nästa sida →

Jean Bolinders Bärnstensmannen

Träffande om ett krigsbarn

”Boken är helt en produkt av författarens fantasi. Människor, företag, gårdar, tidningar, internatskolan Stavsjö osv är påhittade och saknar förebilder i verkligheten...”

Den brasklappen på försättsbladet på **Jean Bolinders** roman *Bärnstensmannen* från 1980 tror jag inte på.

Det finns nämligen så mycket i beskrivningen av krigsbarnet Elis och hans erfarenheter som är så träffande och trovärdigt att författaren måste ha haft mycket nära kontakt med en förebild, ett krigsbarn från Finland.

Ovanlig insikt

Golfbyxor, lumberjacka och skolmössa – på pricken så var vi klädda på den tiden när vi skickades till skolan. Och uppgörelsen med fosterfadern visar på en insikt om krigsbarnens känslor som vid den tiden när boken skrevs (1979-80) inte var särskilt vanlig:

– Ni tog över mig och höll mig på nåder som en annan jävla hundvalp, sa jag. Jag skulle visas fram för era fina vänner vid middagarna och se-

dan skjutsas ut i köket igen. Så att ni kunde sitta där inne och prisa Hitler och övermänniskoidéerna i fred. ... Jag behandlades inte stort bättre än en sommarkatt som det är trevligt att kela med när man är på landet men som ingen vill veta av när det blir kallt och trist. Enda skillnaden var att ni aldrig kelade med mig ens, ni hade mig bara som uppvisningsföremål.

... – Du har förstört mitt liv. Ingen bad dig att ta mig över från Finland. Varken dig eller andra stordryga svenskjävlar som för att känna sig goda ville ta finska barn från deras föräldrar....

Inte representativ

Kärlekslösa fosterhem fanns förvisso. Boken är dock knappast representativ för krigsbarnens erfarenheter av Sverige. Bolinder beskriver ett fiktivt fall, en misslyckad och tragisk figur som ljuger sig fram och förnekar sitt ursprung.

Boken har ett ovanligt och intressant grepp: huvudpersonen dör redan i början, men hans liv och historia rul-

las upp undan för undan, främst berättad av en kvinna som träffat honom samlande bärnstenen på en skånsk strand: ”spår av utbränt liv i stelnat solsken”, som det står i baksidestexten.

Jean Bolinder är född 1935 i Linköping och har ingen egen krigsbarnsbakgrund. Han är mest känd för sina detektivromaner.

Inlevelseförmågan

När jag äntligen får telefonkontakt med författaren själv medger han att det finns en förebild till krigsbarnet Elis: det är han själv. Mycket av sin egen uppväxt i högreståndsmiljö och motviljan mot den har han överfört på krigsbarnet Elis.

– Sen har jag läst mycket, jag har sett journalfilmer och intervjuat krigsbarn. Och jag har gått på internatskola. Det är ju roligt om jag träffat rätt med den här romanfiguren. Jag får väl skyl-la på min inlevelseförmåga, säger Jean Bolinder.

Kai Rosnell

Jean Bolinder: *Bärnstensmannen*. 1980. Bokförlaget Plus. ISBN 91-7406-186-0.

Reidun Mellems historia...

forts från föregående sida

Snart återsamlades familjen när såväl syskonen Johan och Asbjørg också kom hem.

Reidun avslutade sin berättelse med dessa ord:

”Ut av vår Sveriges-resa under krigets förödande slutfas, kom faktisk en stor gåva: intressant uppehåll i vårt granneland, fina kontakter med nya vänner, och et livslångt vänskap för oss två – den gången 13-åriga flickor – numera mogna kvinnor med vuxna barn och många härliga barnbarn.

Tack, Sverige!”

Tapani Rossi

Debattera mera!

Har du synpunkter på innehållet i MN eller vill föra fram dina åsikter – hör av dig. Debattinlägg välkomnas!

U-parlamentet vill slopa medborgarskapsavgiften

Utlandsfinländarparlamentets session i Helsingfors 23-24 maj beslöt att föreslå att avgiften för att återfå sitt finska medborgarskap ska slopas helt, eller åtminstone sänkas till Sveriges nuvarande nivå, cirka 50 Euro.

Nu kostar det 240 Euro för ”vanligt” folk, men 100 Euro för krigsbarn och pensionärer.

Det var tack vare protesterna från oss krigsbarn som vi fick avgiften sänkt.

Informationen om den sänkta avgiften för oss krigsbarn har inte trängt igenom överallt. En av våra tidigare medlemmar, numera bosatt på Teneriffa, fick betala 240 Euro – ingen upplyste henne om möjligheten till lägre avgift.

Det är mycket tveksamt om U-parlamentet får något gehör för detta krav, trots att denna organisation blivit en

maktfaktor i Finland. Myndigheterna lyssnar i alla fall.

RFK representerades av Leila Ulvemo och undertecknad, Kai Rosnell.

Krigsbarnen fick relativt stort utrymme i **Paavo Lipponens** huvudtal. Han var uppdaterad när det gällde antalet krigsbarn och påpekade behovet av forskning i ämnet. Det var bra.

– Det sägs att krigsbarn är krigsbarn för evigt, sa han.

Det stämmer väl in på oss som blev kvar i Sverige.

Jag förvånades över att riksdagens talman, som ju har stor rutin på att tala, svalde halva orden och inte placerade mikrofonen framför munnen när han talade. Därför blev han svår att uppfatta för sådana som inte behärskar finska språket till hundra procent.

Kai Rosnell

Irja Olssons ”Soldatens dotter”

Gripande, naket, utlämnande

I tio år har **Irja Olsson** arbetat med att skriva ner sin historia.

Nu är *Soldatens dotter* utgiven.

Det började på en skrivarkurs i Tammerfors. Irja skulle skriva en ”essä”. Hon sköt upp arbetet i det längsta, och när hon väl börjat var hon tvungen att berätta ”allt”.

Det är en mycket gripande, helt utlämnande berättelse. Jag förstår mycket väl hur mycket tårar som skrivarbetet har inneburit.

Irja utlämnar inte bara sig själv utan även sin mor, sin far, sina syskon till allmän närgången granskning.

Hennes språk är naket och okonstlat, osentimentalt, det är klartext rätt igenom.

Hon beskriver det krigshärjade Kemi där man ännu inte hunnit städa undan alla döda kroppar, hon klär nöden som drabbade de vanliga familjerna i ord.

Hon berättar om barnens rädsla och utsatthet, om den förnedrande behandlingen som krigsbarn, om mottagandet i fosterhemmet i Hofors, om separationen från systarna.

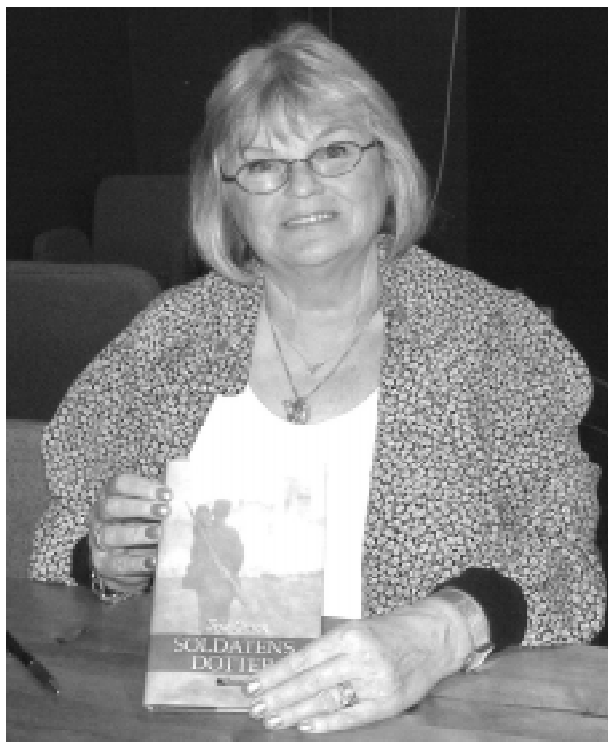
Nu förstår hon också varför hon under hela sitt vuxna liv har undvikit just Hofors och den trakt där hon bara vistades åtta månader som barn.

Hela boken är en anklagelseskrift, inte direkt mot föräldrarna som nog trodde sig ha barnens bästa för ögonen, utan mot hanteringen av barn över huvud taget.

Det är en mörk bok, men inte nattsvart.

Det är en bok som varje krigsbarn bör läsa.

Kai Rosnell

Tio års skrivande och många tårar ligger bakom ”Soldatens dotter”.

Foto: Kai Rosnell

Irja Olsson: *Soldatens dotter*. En dokumentärroman. Sahlgrens förlag AB. 2005.

Visste du detta om hotell Anglais?

Många av oss krigsbarn har ”tagit in” på hotell Anglais i centrum av Stockholm. Så vi har bott riktigt ståndsmässigt...

I Stockholm ställde dåvarande ägaren Robert Lundberg hotell Anglais vid Stureplan avgiftsfritt till Hjälp-

kommitténs förfogande för ett genomgångshem.

Där kunde man fr o m januari 1942 ta emot ända upp till 450 barn samtidigt. I Stureby fanns ett till Anglais anslutet vårdhem, som kunde ta emot 250 barn.

Barnen fick stanna i 4-5 dagar på Anglais och genomgå omfattande läkarundersökning, allt från mätning och vägning till urinprov, svalg- och näsprov och skärmbildsfotografering eller lungröntgen.

Sjuka barn ”sällades” till Stureby för vård i avvaktan på adekvat behandling på andra sjukhus eller placering på särskilda barnhem.

På Anglais var den dagliga bemanningen ca 80 personer inklusive fem läkare. Och över tiden var minst 500 lottor engagerade samt ett stort antal av Röda Korsets hjälpsystrar.

Finsktalande personal fanns inte ständigt tillgänglig i alla situationer, när den jourhavande tolken var upptagen. Åtskilliga tusen finska barn passerade genom Anglais.

Tapani Rossi

Så här såg hotell Anglais ut på den tiden det fungerade som genomgångshem för finska barn. Tusentals barn passerade Anglais på väg till väntande fosterhem.

Om du kom till Ovanåker...

Jag heter Christer Faberstedt och forskar för att förändra, förbättra villkoren för barn, som utan egen förskyllan hamnat i fosterhem, barnhem eller övergivenhet. Då jag själv är krigsbarn, offer för dåtidens vuxnas oförmåga att lösa konflikter, ligger detta mig varmt om hjärtat.

Jag kom till Edsbyn 1944, 3½ år gammal. 1949 repatrierades jag till Tammerfors och var där fram till 1954 då jag sökte mig tillbaka till Sverige.

Ovanåkers kommun i Hälsingland var en av de svenska orter som tog emot oss finska krigsbarn. Orten hade då ca 6400 invånare och tog emot 284 krigsbarn. Det är en häpnadsväckande hög procent (4,44) krigsbarn!

Syftet med min forskning är att öka förståelsen för barn som i dag utsätts för olika former av omhändertaganden. Enligt mitt förmenande har man inte lärt sig tillräckligt av historien. Man gör alldeles för lättvindiga fosterhemsplaceringar och andra åtgärder som drabbar barnen. Krig pågår och barn är fortfarande de som skadas, både kroppsligen och själsligen.

Jag är inte ute efter att döma dåtidens beslutsfattare, jag vill belysa att

människorna i Ovanåker gjorde en enorm humanitär gärning som ju faktiskt räddade oss till livet! Jag vill hitta den humanistiska själ som måste finnas här, dokumentera den och visa fram den som ett bra exempel.

Jag är djupt oroad över den hårdnande attityd gentemot flyktingar som märks i landet. Ofta underblåses denna negativa attityd av media.

Många av oss finska krigsbarn som kom till Ovanåker blev kvar eller återvände till orten. Dessa har jag fått tag på men de flesta återvände ändå till Finland. Jag försöker genom denna "Efterlysning" få kontakt med er.

Jag söker dig som var krigsbarn i Ovanåkers kommun/Hälsingland/Sverige. Byarna hette: Edsbyn – Alfva – Roteberg – Ovanåker – Knåda – Viksjöfors och Runemo.

Dina upplevelser är viktiga för att förstå hur krig kan drabba de ännu inte födda! Jag vill lära av historien för att förbättra nutiden. Vi har krigsbarn idag också som behöver tas emot av oss på bästa sätt!

Dina uppgifter blir anonyma (kodade). Hör av dig till mig:

Christer Faberstedt tel: +4673-9581612 el. +46768-541811. E-post: faberstedt@hotmail.com

"Ett värdefullt arv"

När antologin *Krigsbarns erinran* planerades uppmanades vi krigsbarn att delta med berättelser om våra minnen. Antologin publicerades 2004 men alla berättelser kom tyvärr inte med den gången.

Jag är personligen mycket glad för att de återstående bidragen nu är färdiga att ta plats i det kompendium som RFK beslutade om hösten 2004.

Ett stort och varmt tack till alla er vars berättelse jag har fått förtroendet att arbeta med. Och tack för alla fina samtal under arbetets gång.

Varje "ny" berättelse har låtit mig följa barnet/barnen i just den berättelsen. Jag har varit med på de överfulla tågen/båtarna, känt rädslan för bomb-

anfall, hört barnen gråta efter mamma eller pappa, känt förtvivlan när syskon tvingats skiljas och glädje när de träffat en "ängel" de förtroendefullt kunnat lägga sin hand i. Det vi mötte gav oss minnen, en del fyllda med glädje, andra smärtsamma.

Vartefter åren gått har vi accepterat det som hände och bearbetat våra minnen. Den erfarenhet och kunskap som var och en av oss har i dag är en del av vår egen och våra länders historia och ett värdefullt arv till våra barn och barnbarn. Det ska vi fortsätta att ta väl vara på!

Med hälsningar till alla krigsbarnsvänner

Ann-Maj Danielsen

Finlandshemmet för sjuka barn i Djursholm

En dag i höstas blev jag kontaktad av **Margareta Apelskog** som undrade, om jag som ordförande i Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn var intresserad av att ta hand om en del handlingar rörande ett finskt sjukhem för finska krigsbarn i Djursholm.

Handlingarna hade funnits i en källare i många år efter överläkare **Martha Fahlborgs** död. Läkaren var faster till Margareta Apelskogs avlidne man. Två kassar med diverse papper hämtades och visade sig innehålla anteckningar om barnens hälsotillstånd, vidtagna åtgärder m.m.

Hemmet upphörde 31.7.1947. Sjukhemmet samarbetade med flera sjukhus och konvalescenthem i Sverige.

De flesta barnen hade tbc eller difteri men även magkatarr, engelska sjukan och diverse infektioner förekom.

Några tacksamma brev från mödrar och teckningar från barnen fanns med. En mor skriver förtvivilvat att "om jag bara fick se mitt barn en enda gång till ty trots vetskapen om att barnet har ett gott hem i Sverige längtar jag så." Brevskrivaren själv saknar sitt hem sen detta bränts ner under kriget i trakten av Rovaniemi.

En ensamstående far skriver: "Som fattig arbetare och soldat kan jag inte ge mitt barn samma möjligheter här i Finland som det får i Sverige".

Inför hemresan utrustades de flesta barn med kläder, skor, mat, tvål och leksaker. De flesta paket vägde 5 kilo men i särskilt behjärtansvärda fall kunde det bli 10-15 kilos paket. Kläderna var både begagnade och nya beroende på varifrån de skänkts.

Man blir varm i hjärtat av att läsa om den kärlek och omtanke som visades barnen i Sverige.

Kanske finns flertalet av barnen fortfarande i livet?

Ni som känner till att ni eller era syskon bott på **Finlandshemmet för sjuka barn i Djursholm**, hör gärna av er till mig.

Doris Emanuelsson

Se adress på sidan 2.

Helsingforsjubileet lockar med urpremiär på ny film

Helsingforsföreningen firar sitt 10-årsjubileum nu i september med årets krigsbarnsdagar. En speciell begivenhet är urpremiären på filmen som spelas in i Skåne, "Den bästa av mödrar", baserad på **Heikki Hietamies** roman.

Datum är 16-18 september 2005, och filmen visas avslutningsdagen söndag kl 13 på biograf Bristol. Det är en förhandsvisning speciellt för krigsbarn – den riktiga premiären äger rum 30 september.

Inbjudan till Helsingfors

Helsingforsnejdens krigsbarn rf inbjuder till Internationella krigsbarnsdagar och 10-årsfest 16-18 sept 2005 i Paasitorni, Paasivuorigatan 5 A (Broholmen, nära Hagnäs torg), Helsingfors.

Programmet i korthet:

Fredag 16.9: Lunch, 8 Euro, Seminarium, Helsingfors stads mottagning, kvällskryssning, 25 Euro.

Seminarier innehåller föredrag av Pentti Knuutinen, Päivy Penttinen och Irja Olsson. Pertti Kavén leder.

Lördag 17.9: Lunch 8 Euro, Huvudfest, Festsupé i Paasisalen, 45 Euro.

Söndag 18.9: Utfärd till krigsbarnsgraven på Malms begravningsplats, 5 Euro, kyrka och kyrkkaffe Berghälls kyrka, bioföreställning "Den bästa av mödrar" på Biografen Bristol, 5 Euro. Deltagaravgiften 50 Euro täcker lokalhyror, seminariet, kaffe m m.

Anmäl senast 15 juli till **Sirpa Korpela**, Sökösvägen 2 B 27, FI-02360 Espoo, Finland.

E-post: korpela.sirpa@kolumbus.fi eller telefon 00358-9 8023486.

Meddela vilka evenemang du vill delta i.

Betalning till Helsingfors-föreningens bankkonto Nordea 143030-102832 eller kontant när du kommer till Paasitorni.

Rum får du ordna själv. Arrangörerna föreslår två hotellalternativ, båda inkluderande frukost:

Sokos Hotel Vaakuna, Stationsplatsen 2, tel 00358-20 1234600. Dubbelrum 84 Euro, enkelrum 64 Euro per

Flerfaldigt prisbelönt **Klaus Härö** har regisserat filmen som har tioårige **Topi Majaniemi**, Helsingfors, i huvudrollen som krigsbarnet Eero. **Maria Lundqvist** och **Michael Nyqvist** spelar de svenska fosterföräldrarna.

Du som sett teaterpjäsen "Meitä on monta" (Det finns många som vi), som visades i Karlskoga i samband med Riksmötet, känner igen storyn.

Kai Rosnell

dygn. Bokningskod HSSL/10V.

Hotel Arthur, Bergsgatan 19, tel 00358-9 173441. Dubbelrum 86 Euro, enkelrum 68 Euro per dygn, bokningskod "sotalapsi".

Anmälningblankett finns hos din lokalföreningsordförande. Annars bör det gå bra med vanligt brev.

Väl mött i Helsingfors!

Resepaket

Viking Line erbjuder resepaket, ut torsdag 15 sept, åter sönd 18 sept, 2-pers B-hytt inkl frukostar, 644 kr/person.

Bokas genom Poolresor, Box 15107, 75015 Uppsala. Tel 018-132100. Upplysningar Hans Jarlekrantz.

Tänker du flytta?
Meddela din nya
adress!

RFK-uttalande om flyktningbarnen

RFK:s styrelse har antagit ett uttalande som tillställts TT. Huruvida TT vidarebefordrat det till medierna känner MN-redaktionen inte till.

Uttalandet har så vitt vi vet inte stått att läsa i några tidningar.

Riksförbundet Finska Krigsbarn kräver att de gömda flyktningbarnen i Sverige ska få omedelbar amnesti, och att de i fortsättningen får hjälp med sina psykiska besvär. De har sedan tidigare med sig traumatiska upple-

Vasa planerar för nästa juni

Antero Valkama välkomnar oss till Vasa.

Nu är datum fastställt även för krigsbarnsdagarna i Vasa nästa år.

Reservera några försommar dagar, 9-11 juni 2006, i denna gamla "svenska" stad som firar 400-årsjubileum.

Tidpunkten har överenskommit med Vasa stad för att undvika sammanstötningar med stadens egna festligheter.

Vasa är en tvåspråkig stad och besökarna under krigsbarnsdagarna kan klara sig på sitt eget språk både på festen och ute på stan.

– Riktlinjerna för programmet tar sikte på att det skall väcka intresse både bland gamla och nya besökare, säger **Aulis Kjäll**, som tillsammans med ordföranden **Antero Valkama** håller i trådarna.

Aulis Kjäll är välkänd bland krigsbarnen i Sverige efter sina många besök på våra träffar.

– Roligast var det nog i Åhus, kanske för att det var "hemmaplan" för mig. Jag var ju krigsbarn nära Kristianstad i tre år. Den tiden glömmer jag aldrig.

K.R.

velser som förvärras av utvisningshot och isolering.

De gömda barnen ska kunna leva ett "normalt" liv i samhället.

Riksförbundet Finska Krigsbarn är en organisation för de 70 000 finska barn som evakuerades under krigsåren 1939-45 från Finland till Sverige.

*Styrelsen för Riksförbundet Finska Krigsbarn genom
Leila Ulvemo, ordförande*

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Höstens första träff 3 sept kl 13, Mentalvårdsmuseet Säter. Personlig inbjudan och information senare.

Norra gruppen

Första träffen torsdag 6 okt kl 14, NBV-lokalen Sveasalen, Leksand. Meddela NBV Tuula Medin 0247-12927 eller Marja Hellstenius, tel 0247-34649.

Gästrikegruppen fortsätter att träffas hos Irja Olsson den andra tisdagen i varje månad kl.13.00. Första träffen är den 13 september, de följande 11 oktober, 8 november och 6 december.

Nya och gamla deltagare är hjärtligt välkomna.

Göteborg

Torsdag 25 aug kl 18, Brf Albert, Östra Skansgatan 9. **Kräftskiva**.

Därefter medlemsmöte sista tisdagen i varje månad.

I slutet av september planeras resa till en krigsbarnsträff i Köpenhamn.

Ostkusten

Oskarshamn

Medlemsmöte den 8 juni 2005 kl. 15.00

Terminsavslutning med kubbspel och grillning hos Mirja Axelsson, Länsmansgatan 5, Oskarshamn. Anm. Tel 0491-129 17.

Medlemsmöte den 7 september kl. 15 hos Eila Wictorzon, Repslagareg. 21, Oskarshamn. Anm. tel 0491-137 38.

Visby

Medlemsmöten i Kafé Björkstugan, Visby, 29 augusti, 17 oktober och 14 november 2005, alla klockan 18.00, Anm. Liisa Raita tel 0498-33118.

Julfest söndag den 4 december klockan 14 på Strand Hotel, Visby, tillsammans med Finska Förningen. Anmälan till Liisa Raita, 0498-33118.

Skåne

Försommarträff i Knislinge. Torsdag den 16 juni träffas vi i mysigt gemtliga Klockaregården kl 14. Tapani Rossi kommer att berätta om "Finska

RFK-info

16-18 september 2005: **Krigsbarnsdagar** i Helsingfors (se sid 18).

19-21 maj 2006: **Riksmöte** på Nordiska Folkhögskolan, Kungälv (prel).

9-11 juni 2006: **Krigsbarnsdagar** i Vasa.

barn på svenska barnhem". "Urläcker smörgåsbakelse" och någon kaka serveras till kaffet. 50 kr. Anmäl senast den 12 juni till Karina Bolinder: tel 0414-23514.

Stockholm

Medlemsmöten på Kristinehovs Malmgård, Kristinehovsgatan 2 (nära Hornstull). Höstens träffar förläggs preliminärt till tisdagar och dagtid. Notera 6 sept, 4 okt, 1 nov och 11 dec.

Heldagstur till Möja planeras 3 juli. Upplysningar: Marja Kinos, tel 08-6267847.

Mellansverige

har inte höstprogrammet klart.

RFK:s styrelse 2005

Ordförande:

Matts Imhagen, Lundmansgatan 11 B, 76145 Norrtälje. Tel 0176-12029. matts.imhagen@home.se

Ledamöter:

Pirkko Ahlin (vice ordf), John Ericsonsgatan 55, 652 19 Karlstad. Tel. 054-158638. pirkko.ahlin@swipnet.se

Karina Bolinder, Ö. Vemmerlöv 96, 272 97 Gärsnäs. Tel 0414-23514. karina.bolinder@home.se

Riitta Grundel-Koskinen (sekr), Bågskytteg. 3 F, 431 45 Mölndal. Tel. 031-278750. riitta.grundel-koskinen@telia.com

Maija-Liisa Hedgren, Nygatan 37, 891 34 Örnsköldsvik. Tel 0660-372131. MaijaLiisa1@spray.se

Jouko Rajaniemi, Yxbrobäcksv. 12, 81391 Hofors. Tel 0290-24917. jouko.rajaniemi@telia.com

Margareta Wersäll, Högbyv. 16, 17554 Järfälla. Tel 08-580 12 283. wersall@swipnet.se

Eila Wictorzon (vice sekr), Repslagareg. 21, 57238 Oskarshamn. Tel 0491-137 38, 0706-970601. eila@wictorzon.com

Ersättare:

Pirkko Engström, Andra Västralundsg. 40, 593 37 Västervik. Tel 0490-305 66. pirkko.049030566@telia.com

Sven-Olof Larsson, Krongatan 15 C, 632 28 Eskilstuna. Tel 016-148902. s-olarsson@telia.com

Edvard Löfström, Rågkornsg.162, 431 40 Mölndal. Tel 031-874932. lofstrom.mdl@telia.com

Hilkka Mälarstedt, Upplandsg. 64, 11328 Stockholm. Tel 08-30 55 09.

Ritva Nordin, Rosendalsg. 5, 818 72 Forsbacka. Tel 026-614109.

Senja Rolandsson, Bergsliden 56, 521 32 Falköping. Tel 0515-15183.

Tapani Rossi, Frejgatan 3D, 243 34 Höör. Tel 0413-242 36. tapani@rossi.se

Adjungerad:

Kai Rosnell (chefred MedlemsNytt), Kølängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel 018-380009 eller 070-7575480. kai.rosnell@home.se

Revisorer:

Evans Olsson, Arentvägen 5, 806 48 Gävle. Tel 026-167678. evans.olsson@telia.com

Erik Netz, Hammarbacksv. 28A, 72467 Västerås. Tel 021-126811.

Ersättare:

Samuli Halonen-Norlin, Drottninggatan 27 A, 724 64 Västerås. Tel 021-181516.

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Högoddsare ny ordförande

Matts Imhagen tar över som ordförande i RFK efter Leila Ulvemo.

Foto: Kai Rosnell

Knappt hundra personer, men mycket trivsamt blev Riksmötet i Karlskoga. Framför allt stämningen under lördagens festmiddag var härlig, trots att det blev väldigt trångt i hembygdsgården på folkhögskolans område.

Så fick Riksförbundet en ny ordförande. **Matts Imhagen**, verksam inom Rikskriminalpolisen, var en riktig högoddsare. Han är visserligen väl förtrogen med föreningslivet, men hans erfarenhet av krigsbarnsföreningar har inskränkt sig till elva års medlemskap i Stockholms-föreningen där han varit med i valberedningen ett par år – utan att veta om det!

Samtalsterapi

Han var dock inblandad i förberedelserna för minnesreliefen i Stockholm hösten 1999.

– Just nu jobbar jag med skyddsvärda transporter, som det heter, känsliga transporter, till exempel vapen, avslöjar han.

Dessutom är han engagerad i s k debriefing vilket innebär en sorts sam-

talsterapi för polis eller militär som kommer hem från utlandstjänst.

– Det är vid speciella händelser när det finns behov av att prata ut om sina upplevelser.

Förstår krigsbarnen

Matts har varit djupt engagerad i denna typ av samtal t ex efter tsunamikatastrofen i Thailand.

– Ju mer jag håller på med detta, desto mer förstår jag krigsbarnen och våra upplevelser, våra traumor.

RFK-styrelsen blev också ny till stora delar. (Se Ordförandespalten, sidan 3, och styrelsens sammansättning, sid 19.)

Viktiga beslut: Riksmötet 2006 arrangeras av Göteborg. Medlemsavgiften sänks så att lokalföreningarna betalar 75 kr för varje medlem till RFK nästa år mot 100 i år.

Riksmötet inleddes med teaterpjäsen *Meitä on monta* på Kungsteatern i Karlskoga på fredagskvällen. Resumén på svenska hjälpte icke-finskspråkiga att hänga med, men känslan blev inte lika djup och omedelbar.

Karlskoga kommun bjöd på rundtur, **Ove Berg** spelade de svenska, finska och norska nationalsångerna på klarinett under flagghissningen (under ett Gammeldansk-paraply, så visst var det nordiskt!). **Anders Thunberg** berättade om Folkhögskolan (från 1882!), **Anders Björklund** informerade om kommunen och dess historia och **Karin Öman** om bergslagsbygden.

En kortfilm om Värmlands finnbygder inledde söndagen, varpå **Reidun Mellem** berättade sin story som norskt krigsbarn i Sverige (se sidan 14). **Lars Österdal** avslutade med att berätta om sitt liv och om Rädda Barnens arbete med ensamma flyktingbarn.

Diverse gåvor och standar överlämnades till förtjänta personer. Framför allt fick **Pirkko Ahlin** som projektledare för Haparanda-evenemanget stor uppskattning för sina insatser.

Sven-Olof Larsson har all heder av sitt arbete som organisatör av Riksmötet.

Kai Rosnell

Försök identifiera den nya styrelsen! Några ledamöter och ersättare saknas, nämligen **Karina Bolinder**, **Pirkko Engström**, **Margareta Wersäll**, **Edvard Löfström** och **Ritva Nordin**. Se sid 19.

Foto: Kai Rosnell